

CZU 374.7

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0003-0463-3596>

e-mail: adelina.ghetiu@gmail.com

IMPORTANȚA ȘI ACTUALITATEA PROGRAMELOR DE FORMARE CONTINUĂ A ADULȚILOR

Ghețiu Adelina,

Universitatea de Stat de Educație Fizică și Sport, Chișinău, Republica Moldova

Keywords: *quality, programs/courses, lifelong learning, diversity, training needs, methodological recommendations.*

Annotation. *There are no recipes in the lifelong learning process! There is a gained experience, ideas and theories based on new research, there are practices confirmed over time that have demonstrated their advantages, there are values, principles, rules, but there are no recipes. This article offers some methodological recommendations regarding the development, delivery and sale of lifelong learning programs/courses, taken from their own experience, as well as national and European experts.*

Actualitatea cercetării. Tendințele demografice, progresul tehnologic rapid, digitalizarea, schimbările aferente profilurilor și cerințelor profesionale amplifică nevoia de a extinde oportunitățile pentru învățarea pe tot parcursul vieții în Republica Moldova, axată pe o colaborare strânsă între mediul de afaceri, educație, formare și mediile de învățare [1]. În Rezoluția Consiliului Europei privind un cadru strategic pentru cooperarea europeană în domeniul educației și formării în perspectiva realizării și dezvoltării în continuare a spațiului european al educației (2021-2030) [2, 5] se menționează că „provocările sociale, tehnologice, digitale, economice și de mediu afectează din ce în ce mai mult modul în care trăim și lucrăm, inclusiv distribuirea locurilor de muncă și cererea de aptitudini și competențe”.

Scopul cercetării constă în oferirea suportului metodologic în dezvoltarea unei programe sau curs de formare profesională continuă și cu ghidarea pas cu pas a acțiunilor care trebuie întreprinse: elaborarea programei/cursului de învățare pe parcursul vieții; dezvoltarea conținutului; alegerea canalului de livrare; marketingul și vânzarea programei/cursului.

Organizarea cercetării. Activitățile de învățare desfășurate de-a lungul vieții au ca rezultat îmbunătățirea cunoștințelor, abilităților, competențelor și/sau

calificărilor din motive personale, sociale și/sau profesionale. Proiectul „Către modelul universitar european de învățare continuă în Moldova – COMPASS”, ref. Nr. 597889-EPP-1-2018-1-MD-EPPKA2-CBHE-SP, se adresează procesului de integrare a modelului universitar de învățare continuă incluziv și receptiv, ca fiind cel care necesită reacții imediate la nivel național și instituțional și acțiune comună în Moldova. O prioritate a acestui proiect implementat de către USEFS este dezvoltarea culturii învățării pe tot parcursul vieții prin programe de formare profesională continuă ce răspund așteptărilor societății actuale și vizează nu doar pregătirea specialiștilor cu studii superioare, dar axarea pe nevoile de formare a unui cerc mult mai larg de beneficiari. Totodată, experiența și schimbul de bune practici din cadrul Școlii de vară COMPASS a facilitat elaborarea unui șir de recomandări privind elaborarea programelor/cursurilor de învățare pe tot parcursul vieții [3, 4].

Analiza rezultatelor. Programele și cursurile de formare profesională continuă sunt un produs, prin care sunt transmise cunoștințe și dezvoltate anumite competențe, abilități, deprinderi. Dacă cursul la care se lucrează urmează a fi comercializat, procesul de creare și administrare a acestuia trebuie să fie privit ca un proiect de business, conștientizând că rezultatul financiar al acestuia va fi influențat de o multitudine de factori. Astfel, procesul de creare a programei/cursului este similar celui de dezvoltare a unui produs nou (Figura 1):

Fig. 1. Procesul de creare a programei de învățare pe tot parcursul vieții

Etapa de capturare: identificarea publicului-țintă și a necesităților de formare. Programele/cursurile de formare continuă a adulților pot fi orientate către un auditoriu neinițiat în tematică sau către cei care au deja studii în domeniu, experiență profesională, dar care necesită o aprofundare a cunoștințelor sau să dezvolte anumite abilități speciale. În același timp, același curs poate fi orientat către diferite categorii de cursanți, în sensul disponibilității de a plăti, importanța tematicii cursului pentru activitatea lor profesională, viața cotidiană, obișnuințele

de învățare, timpul pe care îl pot alocă învățării etc. Respectiv, cunoașterea publicului țintă va ajuta la luarea unui șir întreg de decizii legate de curs: durata, conținutul, limbajul utilizat, metodele de livrare, tipuri de activități practice etc.

Dacă cursul/trainingul este organizat pentru un grup deja format (ex. va fi organizat pentru un anumit grup din angajații instituției / companiei X), informația despre grup poate fi obținută de la solicitant. Dacă însă nu există un grup format, pot fi aplicate diverse tehnici pentru a identifica și analiza un potențial grup-țintă:

- Deducerea logică, folosind experiența precedentă.

- Pornind de la formularea problemei, provocării ce urmează a fi soluționată în urma cursului – după ce a fost formulată problema/provocarea, faceți o listă de persoane care au această problemă, din toate categoriile de persoane identificate, alegeți-le pe acelea care sunt gata să investească timp/bani pentru a învăța.

- Organizarea de sondaje/interviuri.

- Organizarea de webinare cu 1-2 subiecte din cursul respectiv.

- Lansarea publicității și înscrierea prealabilă la curs, cu completarea unui formular de înregistrare.

După ce a fost identificat publicul-țintă, este nevoie să se obțină răspuns la 4 întrebări esențiale: 1) Cine sunt persoanele care formează grupul țintă? 2) De ce aceștia vor accesa cursul, care sunt motivele lor reale? Și de ce ar putea să nu-l acceseze? 3) Ce cunosc/știi ei să facă deja? 4) Ce trebuie să cunoască, să știe să facă, să posede la sfârșitul programei/cursului? Răspunsurile la aceste întrebări pot fi obținute prin organizarea de sondaje/interviuri, analiza profilurilor de pe rețelele de socializare, organizare de focus grupuri, în urma cărora vor fi colectate date ce permit crearea unei imagini generale cu referire la caracteristicile grupului pentru care va fi creat cursul.

Etapa de conceptualizare: Proiectarea cursului. După parcurgerea etapei de capturare, la care s-a decis care este tematica cursului și ce probleme ale publicului-țintă urmează a fi soluționate, se trece la etapa de conceptualizare, adică de proiectare a cursului, ținând permanent în vizor publicul-țintă și problema acestuia. Procesul de proiectare a cursului presupune parcurgerea a câțiva pași:

Pasul 1. Formularea preliminarilor – este prezentată informația de bază, prin care se creează imaginea generală a cursului (Tab. 1).

Pasul 2. Formularea scopului cursului. Fiecare curs trebuie să urmărească un scop: o propoziție scurtă prin care se explică ce finalitate generală urmărește cursul. Lucrând asupra formulării scopului cursului încercați să găsiți răspunsul la întrebarea: Ce ar trebui să știe și/sau să poată face cursantul după parcurgerea cursului?

Următoarele întrebări ar putea ajuta la identificarea scopului cursului: Ce problemă a grupului-țintă urmează să soluționeze cursul respectiv? Care sunt nevoile actuale ale cursanților? Ce decalaj există între ceea ce pot ei astăzi și ceea ce își doresc să poată? Care sunt nevoile viitoare ale cursanților? Aici urmează să fie anticipate anumite situații, schimbări viitoare pentru care cursanții ar trebui să se pregătească astăzi. Care sunt cerințele/exigențele domeniului de angajare/activitate?

Tabelul 1. Formularea preliminarilor

Titlul cursului	Titlul trebuie să fie formulat astfel, încât să conțină ideea de bază a conținutului, în același timp să fie atractiv pentru publicul țintit.
Prezentare succintă	Se oferă o descriere succintă a cursului, ce obiective urmărește, cum sunt atinse, ce subiecte cheie sunt abordate, ce metode de livrare sunt aplicate.
Grupul-țintă	Cui este dedicat cursul? Ce necesități ale acestuia sunt acoperite de curs?
Raționamentele cursului	De ce cursanții au nevoie de acest curs? Cum contribuie cursul la soluționarea provocărilor personale/profesionale ale cursanților? Ce conexiuni are cursul cu standardele profesionale?
Canalele de livrare	Alegeți forma de livrare care va fi aplicată: Face to face; Curs online (sincron/asincron); Curs cu predare hibridă (Blended learning)
Durata	Cât timp este necesar și cum este divizat pe activități - ore cu contact direct/studiu individual, activități teoretice/activități practice. Pentru un curs online asincron poate fi prezentat numărul de ore recomandat săptămânal.
ECTS	Câte credite transferabile sunt atribuite cursului (30 ore = 1 credit transferabil).
Nr. de cursanți+	Numărul minim/maxim de cursanți în grup (dacă este cazul).
Cunoștințe, competențe necesare	Ce cunoștințe, competențe trebuie să aibă participanții pentru a putea parcurge cursul?
Numele trainerului	
Datele de contact ale trainerului	

Pasul 3. Formularea finalităților cursului. Finalitățile cursului se referă la descrierea detaliată a cunoștințelor, competențelor, abilităților care vor fi achiziționate odată cu finalizarea cursului. Pentru a identifica finalitățile cursului, încercați să găsiți răspunsul la următoarele întrebări: Ce vreți să cunoască și să poată face cursanții la finalizarea cursului? Care ar trebui să fie impactul cursului asupra cursanților într-o perspectivă de 2-3 ani? Ce informații-cheie ar trebui să dețină cursanții? Ce idei-cheie sunt importante să fie înțelese de către cursanți? Ce fel de gândire ar trebui să aibă cursanții? Ce abilități ar trebui să dobândească?

Ce tipuri de proiecte ar trebui să fie capabili să realizeze? Ce interdependențe ar trebui să fie capabili să recunoască? Ce ar trebui să învețe despre ei înșiși? Ce ar trebui să învețe despre ceilalți? Cum poate cursul să-i ajute să învețe cum să învețe? După ce ați găsit răspuns la întrebările de mai sus, identificați 2-4 cele mai importante finalități ale cursului. Începeți descrierea finalităților cu fraza: *La finalizarea cursului cursanții vor fi capabili să...* și adăugați în continuare verbe de acțiune măsurabile, prin care să comunicați care vor fi performanțele acestora la final, utilizând **Tabelul verbelor din Taxonomia lui Bloom**. În formulări evitați verbele care se referă la acțiuni ce sunt greu de măsurat/demonstrat: înțelege, crede, a îmbunătăți, crește, a gândi, a cunoaște, a deveni, a aborda.

Pasul 4. Evaluarea învățării. Odată ce ați identificat finalitățile învățării, treceți la identificarea modului în care cursanții vor fi evaluați pentru a măsura în ce măsură au atins finalitățile preconizate.

Pe durata cursului pot fi organizate 3 tipuri de evaluări:

✓ **Pre-evaluarea** este realizată înainte de un eveniment de învățare. Ajută cursantul și trainerul să înțeleagă modul în care învățarea anterioară va afecta derularea cursului. Informația acumulată poate fi folosită în calitate de punct de pornire în activitățile de învățare.

✓ **Evaluarea curentă** se realizează în timpul cursului și are scopul de a înțelege cum este perceput, înțeles conținutul de către cursanți, dar și scopul de monitorizare a progresului cursanților.

✓ **Evaluarea finală** este concepută pentru a măsura cunoștințele/competențele cursantului după ce a avut loc instruirea. Examenele de finalizare, prezentarea proiectelor individuale și/sau de grup etc. care presupun obținerea unei note.

Pentru evaluarea curentă și cea finală, pot fi aplicate două tipuri de evaluare: **sumativă și formativă**.

Pasul 5. Activitățile de învățare. După ce ați identificat care sunt finalitățile cursului și cum vor fi evaluate rezultatele obținute, treceți la identificarea modului în care vor fi conduși cursanții din **punctul A (începerea cursului)** la **punctul B (atingerea finalităților)**. Cu alte cuvinte, trebuie să vă gândiți cum va fi organizat cursul, ce strategii vor fi folosite în auditoriu și înafara lui pentru ca cursanții să ajungă la finalitățile planificate? Pentru a completa această etapă, încercați să răspundeți la următoarele întrebări: Cum vor primi cursanții conținutul teoretic al cursului (prelegere, lectură, vizionare film)? Ce va trebui să facă cursanții în timpul orelor de curs? Cum va fi stimulată învățarea cursanților? Vor fi folosite tehnică și softuri speciale în procesul de învățare? Vor fi organizate sesiuni de reflecție? Va fi aplicată învățarea directă sau indirectă? Vor fi organizate activități de grup, dezbateri, jocuri de rol? Vor exista activități înafara orelor de curs?

Este necesar să vă asigurați că activitățile planificate sunt corelate cu evaluările și finalitățile cursului.

Pasul 6. Structurarea cursului. Gândindu-vă la structura cursului, trebuie să luați decizii asupra a **2 aspecte**:

1. Cum va fi organizat și navigat cursul?
2. Cum vor fi realizate sarcinile din cadrul fiecărui modul/temă?

Pasul 7. Cerințe tehnice. La această etapă identificați condițiile tehnice necesare pentru ca cursul să fie organizat așa cum a fost gândit (Tab. 2):

Tabelul 2. Cerințe tehnice în elaborarea unei programe

Infrastructură și dispozitive	Enumerați care sunt cerințele tehnice special necesare organizării cursului și ce dispozitive sunt necesare? Ex.: sala cu mobilier flotant, proiector, 4 laptopuri etc.
Mediu online și soluții digitale	Ce platforme, softuri vor fi folosite pentru atingerea obiectivelor cursului? Ex. Moodle, Canva, Kahoot!, Padlet, Google Classroom; Microsoft Teams etc.

Pasul 8. Elaborarea programei. După ce ați descris diverse aspecte ale cursului, este timpul să integrați informația într-o programă. Verificați la departament, care sunt cerințele/exigențele față de designul unei programe pentru cursurile de formare continuă.

Pasul 9. Calendarul cursului. Înainte de a începe activitatea, cursantul trebuie să cunoască *calendarul cursului*: cât durează și cum este divizat timpul între activități și evenimente importante, precum și parcurgerea materialului teoretic; realizarea testelor de autoevaluare; participarea la sesiunile de mentorat etc. Setati calendarul cursului astfel încât cursanții să aibă suficient timp pentru a parcurge materialul, realiza sarcinile practice, în același timp, nu puneți o perioadă exagerat de mare pentru diverse activități, or există riscul că cursanții se vor plictisi în așteptarea noilor activități, ulterior abandonând cursul. *Calendarul cursului* are scopul de a ordona activitatea cursanților (în special, în cazul cursurilor online, asincron), dar și cel de a menține ritmul activității.

Etapa de creare/dezvoltare a cursului. Odată ce conceptul cursului este definit, se trece la următoarea etapă, cea de creare/dezvoltare a conținutului propriu-zis, care permite atingerea scopului cursului și poate fi una dintre cele mai provocatoare etape a procesului de elaborare a unui curs de formare continuă. Modul în care este selectată, dozată și livrată informația către audiență este esențială pentru succesul unui curs. Conținutul cursului se referă la **2 componente importante**: 1) componenta informațională/teoretică a cursului; 2) componenta practică, partea aplicativă a cursului. Pentru ca cursul să-și atingă obiectivul este nevoie ca conținutul teoretic să fie permanent corelat cu scopul cursului, iar sarcinile aplicative să acopere integral conținutul teoretic, ținând în vizor finalitățile la care trebuie să ajungă

cursantul. În același timp, pentru a menține atenția cursanților, trainerul trebuie să găsească acea modalitate de livrare a conținuturilor teoretice și de combinare cu sarcinile practice, încât să-l motiveze spre învățare.

Concluzii și perspective pentru continuarea cercetărilor:

1) Schimbările produse în societate și prognoza accelerării schimbărilor duc nu numai la adaptarea continuă a sistemelor educative la noile realități economice, sociale, culturale, ci și formarea în cadrul acestor sisteme a capacității de reglare continuă și de autoperpetuare a adaptabilității. Formarea continuă devine o necesitate permanentă, indiferent de domeniul profesional și de nivelul pregătirii, treptat formându-și o cultură pentru învățarea pe tot parcursul vieții.

2) Succesul programei/cursului de învățare pe tot parcursul vieții depinde de un șir de factori, cei mai importanți fiind: brandul personal al trainerului (cât de recunoscut este acesta); nivelul de expertiză al trainerului; conținutul cursului (se referă la informația pe care o conține, modul de prezentare/accesare, activitățile practice, finalitățile pe care le va obține cursantul); dimensiunea publicului țintă; veniturile și capacitatea de plată a publicului țintă; dimensiunile pieței și concurența; abilitățile de marketing și vânzări ale echipei ce gestionează cursul.

3) Pentru a atrage atenția publicului țintă și a-l motiva să acceseze cursul este nevoie ca autorul sau echipa care administrează cursul să se focalizeze pe cele 4 componente ale mix-ului de marketing: produs, preț, plasare, promovare.

Bibliografie

1. BOLBOCEANU, A.; CUCER, A.; PAVLENKO, L. *Referințe epistemologice ale asistenței psihologice în contextul învățării pe tot parcursul vieții*. Monografie. Chișinău: Institutul de Științe ale Educației, 2018, p. 12.

2. *Cooperarea pentru atingerea obiectivelor politicilor în domeniul educației (cadrul ET2020) / Cooperation to Achieve Policy Objectives in the Field of Education (ET2020 Framework)*. https://ec.europa.eu/education/policies/european-policy-cooperation/et2020-framework_en

3. GHETIU, A. Dezvoltarea Programelor de formare profesională continuă prin implementarea Proiectului COMPASS (ERASMUS+). În: *Materialele Congresului Științific Internațional „Sport. Olimpism. Sănătate”*. Chișinău: Edit. USEFS, 16-18.09.2021. 660 p.

4. GHETIU, A.; CALUGHER, V. *Ghidul privind implementarea serviciilor universitare de învățare pe tot parcursul vieții în cadrul Universității de Stat de Educație Fizică și Sport*. Chișinău : USEFS, 2022. 62 p.

5. *Rezoluția Consiliului Europei privind un cadru strategic pentru cooperarea europeană în domeniul educației (2021-2030)* [https://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/ALL/?uri=CELEX:32021G0226\(01\)](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/ALL/?uri=CELEX:32021G0226(01))